

Czy szczepienia powinny być obowiązkowe?

Szczepienia w Polsce

Z danych Głównego Inspektoratu Sanitarnego wynika, że z roku na rok przybywa w Polsce osób, które postanawiają nie szczepić swoich dzieci. Podczas gdy w 2009 roku liczba odmów wynosiła 3,1 tysiąca, to w 2017 było to już prawie 30 tys. osób.

W ostatnich latach, w Polsce rośnie liczba przypadków zachorowań na odrę. Zdaniem specjalistów ma to związek z rosnącą liczbą osób uchylających się od szczepień.

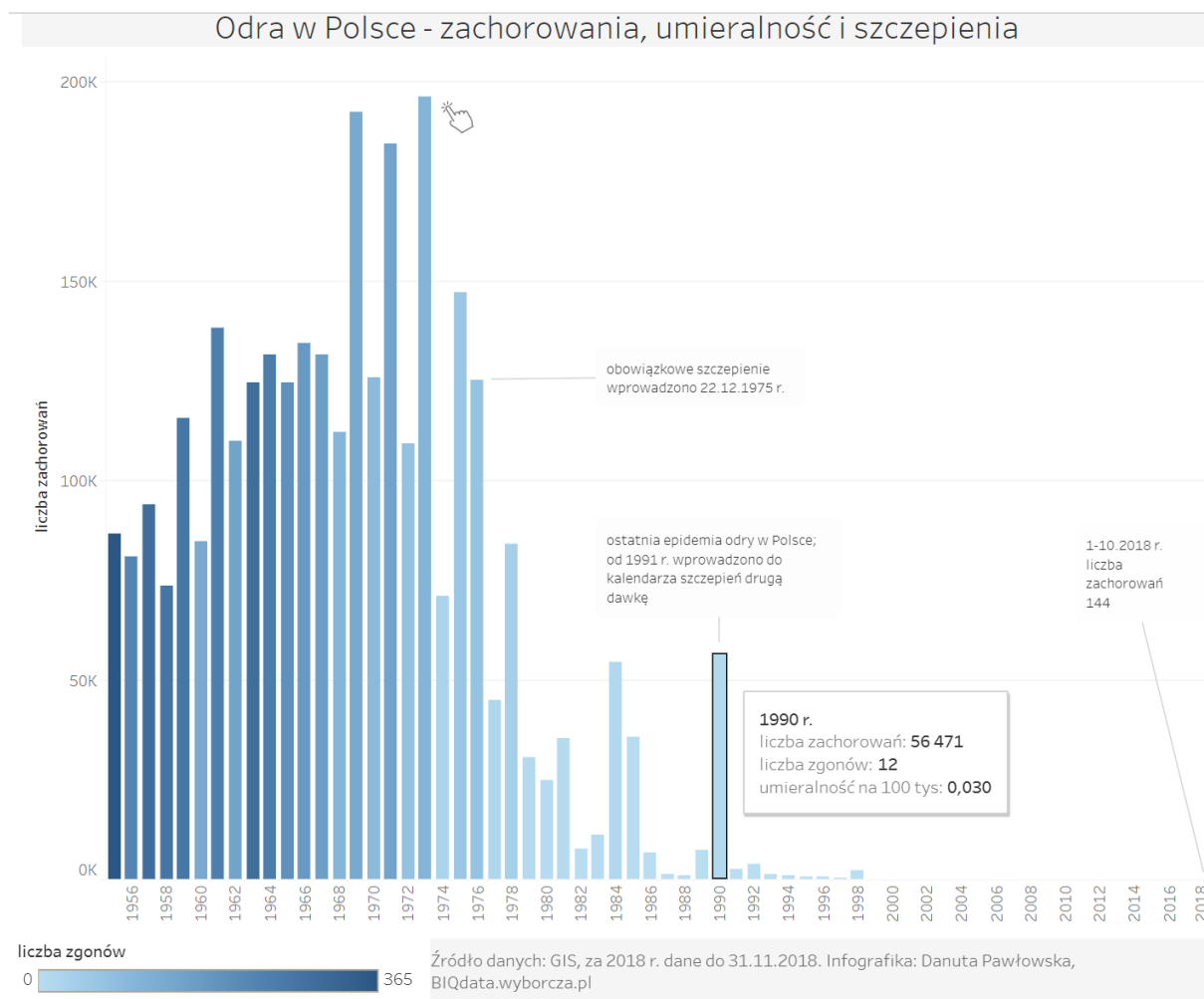

źródło: Money.pl na podstawie danych PZH¹

¹ <https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/szczepienia-w-polsce-za-darmo-szczepic-sie,87,0,1735255.html>

Z raportu Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny wynika, że zanim szczepionka przeciw odrze stała się ogólnie dostępna, każdego roku na świecie chorowało około 130 mln osób. W Polsce obowiązkowe szczepienia wprowadzono w 1975 roku, przedtem każdego roku na odrę chorowało od 120 tys. do 200 tys. osób, z tego 100-300 osób umierało².

<http://biqdata.wyborcza.pl/biqdata/7,159116,24133223,odra-historia-gdzie-szczepienia-sa-obowiazkowe.html>

Do niedawna śmiertelność wśród dzieci spowodowana odrą jednak systematycznie spadała. w 2012 roku liczba zgonów spowodowanych przez odrę było pięć razy mniejsza niż w roku 2000

. Tendencja była tak wyraźna, że prognozowano nawet, że w niektórych regionach świata uda się ją całkowicie wyeliminować. W Europie miało to nastąpić w 2015 roku. Już wiadomo, że nie będzie to możliwe.

² <http://szczepienia.pzh.gov.pl/>

Obowiązujące prawo

W myśl obecnie obowiązującego prawa w Polsce szczepienia dzieci są obowiązkowe³. I choć nikt na siłę dziecka nie zaszczepi, rodzice niezaszczepiący mogą zostać ukarani. Wyjątkiem zastosowania przymusu jest podejrzenie lub rozpoznanie choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej. Wynika to z ustawy o szczepieniach, art. 36. 1: "Wobec osoby, która nie poddaje się obowiązkowi szczepienia, badaniom sanitarno-epidemiologicznym, zabiegom sanitarnym, kwarantannie lub izolacji, a u której podejrzewa się lub rozpoznano chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną, stanowiącą bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia innych osób, może być zastosowany środek przymusu bezpośredniego polegający na przytrzymywaniu, unieruchomieniu lub przymusowym podaniu leków".

W standardowym postępowaniu szczepione i niezaszczepione dzieci notowane są w specjalnym rejestrze, który przekazuje przychodnia na podstawie zapisów w karcie uodpornienia i jeśli wyniknie z niego, że dani rodzice nie zaszczepili dziecka, otrzymają najpierw specjalne wezwanie z sanepidu. Jeśli się do niego nie ustosunkują, zostanie na nich nałożona kara. W teorii wygląda to tak, że lekarze w sytuacji, gdy ich pacjenci nie chcą zaszczepić dzieci, są zobowiązani do podjęcia działań edukacyjnych - oznacza to, że mają podać pełną informację na temat szczepień, rozwiać nieuzasadnione wątpliwości oraz poinformować o konsekwencjach medycznych i prawnych odmowy szczepienia.

Jeśli mimo tego rodzice nie zgadzają się na obowiązkowe szczepienia, wówczas rozpoczyna się postępowanie administracyjne, którego ostatnim elementem jest nałożenie kary finansowej. Rzecznik Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Jan Bondar przypomina, że rodzice, którzy nie spełniają obowiązku szczepień mogą zostać ukarani grzywną do 1500 zł wynikającej z Kodeksu Wykroczeń. Z tym, że kara nakładana jest na każde z rodziców osobno. Wynosi zwykle kilkaset złotych, ale nie jest jednak jednorazowa - może być nakładana kilkakrotnie, aż do momentu, w którym rodzice zaszczepią dziecko. Jednorazowo grzywna nie może jednak przekraczać kwoty 10 tys. złotych.

Pojawiają się głosy, że obecnie obowiązujące regulacje nie są wystarczające. Na przykład z raportu PZH wynika, że "szczepionka przeciw odrze (MMR) charakteryzuje się wysoką skutecznością (95-98 proc.)". Lekarze zapewniają, że to szczepienie chroni przed zachorowaniem i ciężkimi powikłaniami - szczególnie neurologicznymi. Jednak, aby zapobiec krążeniu wirusa w populacji, w każdym roczniku musi być zaszczepionych minimum 95 proc. społeczeństwa. To dlatego coraz częściej słychać głosy, że rodziców, którzy uchylają się od obowiązkowych i bezpłatnych szczepień należy karać, gdyż stanowią potencjalne zagrożenie.

³ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082341570/U/D20081570Lj.pdf>
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000753>

W jaki sposób? Pojawiają się pomysły, aby do przedszkoli czy żłobków państwowych nie były przyjmowane dzieci niezaszczepione. Projekt uchwały zaproponował krakowski radny, który chciałby, aby do samorządowych przedszkoli przyjmowane były tylko te dzieci, które przeszły obowiązkowe szczepienia. Argumentuje, że aby utrzymać **odporność populacyjną** i w przyszłości zapobiec rozszerzaniu się chorób zakaźnych trzeba zobowiązać władze miasta do egzekwowania obowiązku dostarczania przez rodziców zaświadczeń o szczepieniach dzieci.

Odporność zbiorowiskowa⁴ (inaczej **odporność populacyjna**, odporność stadna lub odporność grupowa) to ochrona osób nieuodpornionych, wynikająca z zaszczepienia wysokiego odsetka społeczeństwa. Pojęcie to powstało na bazie obserwacji, że obecność w populacji osób uodpornionych przeciwko danej chorobie zmniejsza prawdopodobieństwo zachorowania na tę chorobę również osób nieuodpornionych (np. małych, jeszcze nie uodpornionych dzieci, dzieci chorych, dzieci z przeciwwskazaniami do szczepień lub osób starszych). Pojęcie to ma zastosowanie dla chorób, które przenoszą się z człowieka na człowieka (nie dotyczy takich chorób jak tężec, kleszczowe zapalenie mózgu czy wścieklizna).

Zdaniem specjalistów obowiązujący katalog obowiązkowych szczepień ochronnych powinien zostać rozszerzony np. o szczepienia przeciwko pneumokokom, co oprócz korzyści zdrowotnych, zredukowałoby również koszty związane z leczeniem chorób⁵.

Ruchy antyszczepionkowe w Polsce – projekt zmian

Z drugiej strony pojawiają się projekty liberalizujące obowiązujące prawo. W marcu 2018 r. do Sejmu wpłynął obywatelski projekt firmowany przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Wiedzy o Szczepieniach „STOP NOP”⁶, który wnosi, by szczepienia ochronne nie były obowiązkowe poza przypadkami epidemii albo zagrożenia epidemicznego.

28 sierpnia 2018 marszałek Sejmu skierował do I czytania obywatelski projekt ustawy, pod którym antyszczepionkowa organizacja Stop NOP zebrała 121 tys. podpisów. W październiku 2018, projekt został skierowany do prac w komisji.

W uzasadnieniu autorzy projektu argumentują, że ludzie powinni mieć wybór czy ich dzieci będą szczepione czy też nie, tym bardziej zważywszy na fakt, że ze szczepieniami wiąże się ryzyko powikłań. Ich zdaniem obowiązek szczepień jest naruszeniem praw człowieka.

Dodatkowo autorzy projektu uzasadniają go argumentując, że w krajach Europy Zachodniej, w których zniesiono obowiązek szczepień, nie występują epidemie chorób zakaźnych. Uważają oni, że skoro w większości krajów EU obywatele mają wybór czy szczepić dzieci, tak samo powinno być w Polsce.

⁴ <http://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/co-to-jest-odpornosc-zbiorowiskowa/>

⁵ <https://www.nik.gov.pl/plik/id,10407,vp,12736.pdf>

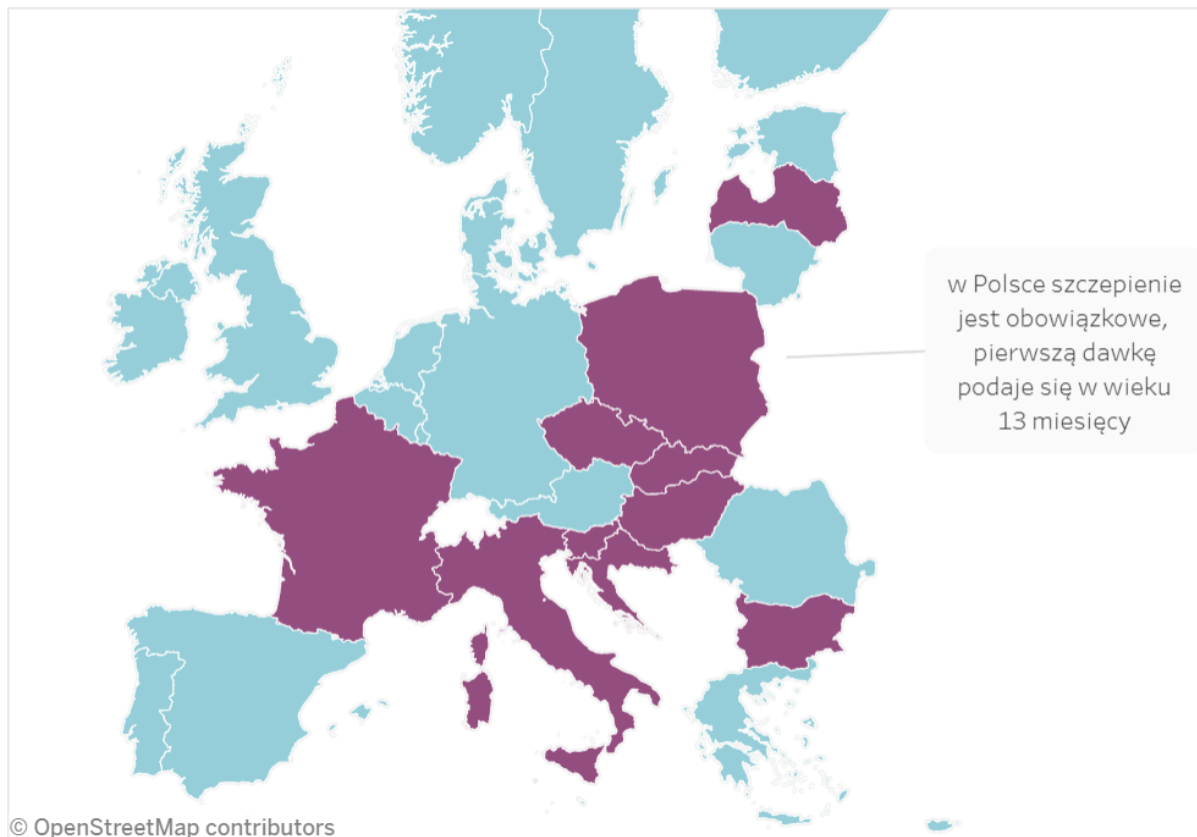
⁶ <http://stopnop.com.pl/>

Obowiązek szczepienia przeciwko odrze (sprawdź także wiek przyjęcia pierwszej dawki)

czy szczepienie jest obowiązkowe:

■ tak

■ nie

w Polsce szczepienie jest obowiązkowe, pierwszą dawkę podaje się w wieku 13 miesięcy

Źródło: Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób. Infografika: Danuta Pawłowska, BIQdata.pl

Duże kontrowersje wywołuje zwłaszcza szczepienie przeciwko odrze. Jest to w istotnym stopniu pokłosie artykułu opublikowanego w prestiżowym czasopiśmie Lancet w 1998. W artykule tym autorzy zasugerowali związek pomiędzy skojarzoną szczepionką przeciwko odrze, śwince i różyczce (MMR) a "nowym zespołem" obejmującym autyzm i chorobę jelit. Publikacja ta po latach okazała się być spreparowanym oszustwem, a jej główny autor Andrew Wakefield został pozbawiony prawa wykonywania zawodu. Jednak zdaniem zwolenników projektu, nie ma wystarczających dowodów na brak związku pomiędzy szczepieniem MMR a autyzmem. W takiej sytuacji rodzice powinni mieć prawo wyboru, czy dziecko będzie szczepione.

Debata

Celem debaty jest konstrukcja nowego prawa o szczepieniach. W debacie uczestniczą dwie strony: zwolennicy utrzymania bądź zaostrzenia obowiązującego prawa i sposobów jego egzekwowania („pro”) i przeciwnicy obecnych rozwiązań („anty”). Ci ostatni nie muszą oczywiście opowiadać się za likwidacją szczepień w ogóle a np. za odstąpieniem od karania uchylających się rodziców, rezygnacją z obowiązku wykonania niektórych szczepień, zmianą kalendarza itp. Strona „anty” powinna na dwa tygodnie przed debatą poinformować w bardzo ogólnym zarysie czego będzie się domagać. Ponadto jeden ze studentów pełni rolę moderatora.

Przed debatą uczestnicy powinni zgromadzić jak najwięcej argumentów wspierających ich stanowiska. **Debata powinna dotyczyć pojęć istotnych dla ekonomisty**, takich jak: efekty zewnętrzne, dobra publiczne, efektywność, skuteczność, dobrobyt.

Każda ze stron dzieli się na trzy mniej więcej równoliczne podgrupy: Agitatorów, Polemistów i Legislatorów. Zadaniem Agitatorów jest zbudowanie argumentów na poparcie własnej tezy. Zadaniem Polemistów jest przewidzenie argumentów strony przeciwnej i przygotowanie się do zbitcia ich. Zadaniem Legislatorów jest sformułowanie optymalnych (ale zgodnych z ogólną tezą grupy – za lub przeciw rozwiązaniom dotyczącym szczepień) propozycji regulacji prawnych.

Sposobu doboru w grupy i podgrupy (oddolny lub narzucony przez prowadzącego) dokonuje prowadzący.

Każda z powyższych sześciu podgrup powinna w ciągu kilku tygodni poprzedzających debatę spot(y)kać się i (s)formułować swoje stanowisko. Gdy znajdą argumenty bardziej użyteczne dla innej podgrupy, powinni jej je przekazać, za co mogą zostać docenieni (patrz niżej: zasady punktacji). Każda z podgrup powinna wydelegować swojego przedstawiciela, który będzie występował w czasie debaty (ew. więcej niż jednego, ale czas będzie ograniczony). Jeśli przedstawiciel z ważnych względów (np. choroby) nie będzie mógł pojawić się na debacie, obowiązek ten przekazuje kolegom ze swojej podgrupy. Jeśli tak zdecyduje prowadzący zajęcia, poszczególne podgrupy muszą przed debatą przysłać konspekt swojego wystąpienia. Prowadzący decyduje także czy wystąpienia te mają przyjąć postać prezentacji na slajdach.

Przebieg debaty

Debatę prowadzi moderator, precyzując uprzednio zasady debaty, pilnując czasu, przydzielając i odbierając głos, oraz zapewniając, że zgłaszający się do głosu się przedstawia.

Proponowany przebieg (jeśli wydaje się to wskazane, moderator może go, w porozumieniu z prowadzącym i z wystarczającym wyprzedzeniem, zmodyfikować):

Moderator: otwiera dyskusję zarysowując obecny stan prawny i stopień jego przestrzegania oraz ustalając/przypominając zasady: max 3 minuty

Agitatorzy zwolenników: 10 minut

Polemiści przeciwników: 5 minut

Agitatorzy przeciwników: 10 minut

Polemiści zwolenników: 5 minut

PRZERWA

Legislatorzy zwolenników: 10 minut

Legislatorzy przeciwników: 10 minut

[legislatorzy mogą i powinni dopuścić możliwość modyfikacji swojej propozycji w ostatniej chwili (w przerwie?) w związku z niespodziewanymi argumentami strony przeciwnej.]

Głosy z sali w sprawie powyższych stanowisk i krótkie odpowiedzi: 10 minut

Podsumowanie debaty przez moderatora, ze wsparciem prowadzącego: max 5 minut

Przydzielenie punktów

Zasady dystrybucji punktów

Po debacie w obrębie każdej z dwóch grup każdy z Agitatorów (A) rozdziela trzy *punkty grupowe* pomiędzy podgrupy Polemistów (P) i Legislatorów (L) swojej strony. Dozwolone są tylko liczby całkowite, co oznacza, że nie można ich rozdzielić po równo. Analogicznie P rozdziela trzy punkty między A i L, natomiast L rozdziela trzy punkty między A i P. Analogicznie w obrębie każdej z podgrup każdy rozdziela pomiędzy pozostałych n członków grupy $n+1$ *punktów indywidualnych*. Ogólną zasadą jest, że nikt nie decyduje o punktach, które sam otrzyma, a jedynie o rozdziale punktów pomiędzy inne osoby, których pracę i wyniki mógł oglądać w czasie przygotowań i samej debaty. Uczestnicy oceniają także moderatora.

Po zajęciach, prowadzący uwzględniając swoje notatki oraz wspomniane wyżej punkty przydziela punktację poszczególnym studentom.

Wybrane źródła (to tylko punkt wyjścia poszukiwań! W szczególności zachęcam do poszukiwań źródeł, w tym artykułów (popularno)naukowych w języku angielskim)

<https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artukul/szczepienia-w-polsce-za-darmo-szczepic-sie,87,0,1735255.html>

<http://szczepienia.pzh.gov.pl/>

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082341570/U/D20081570Lj.pdf>

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000753>

<http://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/co-to-jest-odpornosc-zbiorowiskowa/>

<https://www.nik.gov.pl/plik/id,10407,vp,12736.pdf>

<http://stopnop.com.pl/>